

חוץ מאיסור נבילות' – שבפירוש אמרה תורה ליתן הנבלה לגר לאכלה. ויש מפרשים לאו דוקא איסור נבילות, אלא בכלל זה שאר איסורי לאוין, שאינו נזהר שלא לעבור עליהם בשעת יצרו, כאוכל נבלות לתאבון, אבל נזהר הוא באיסורי כריתות (ע' במאירי).

'ליתן רשות ולבטל רשות' – דבר אחד הם, ושנוי במסכת עירובין בכמה מקומות, פעמים בלשון ביטול פעמים בלשון נתינה (תורי"ד).

'רב יהודה שדר ליה קורבנא לאבידרנא ביום אידם' – משמע שכל שאין חשש עבודה זרה, מותר לישראל לשמח לנכרי ביום אידו. ומכאן כתב מהר"ם בן חביב (בשו"ת קול גדול ס) להתיר לישראל לנגן ולשורר בבית הישמעאלים ביום אידם. [והוכיח שאין לחלק בין אם הישראל נמצא עם הגוי ושמח עמו אם לאו], אלא שמצד אחר כתב לאסור, וזו לשונו:

'מיהו ודאי היינו לפי שורת הדין, אבל הני משוררים ומנגנים בכל מקום ובכל שעה יש לאסור להם משום דמנבלים פיהם בכל מיני נבלות וליצנות, וכל המרבה בדברים הרעים אלו הוא משובת בעיניהם, ועתידין הם ליתן את הדין, דאין להתיר להם משום הא דאמר בהפועלים (ב"מ צא.) מותר להכניס וכו' ולפריצותא לא חיישינן מאי טעמא בעבידתיה טריד ולא מהרהר – דמ"מ כל פה דובר נבלה אינון, ומתת לצים שאינם מקבלים פני שכינה. וידוע מה שאמרו בגמרא בפ"ק דחגיגה 'ומגיד לאדם מה שיחוו...'. ולכן כל בעל נפש ירחק מאימון זה, והשי"ת יקרבנו לעבודה'.

דף טה

'אמר ליה, אית לכו כי האי גוונא לעלמא דאתי' – הגוי הלזה וכל כיוצא בו, שקועים המה בתאוות עולם-הזה והן הם כל חיותם, וללא מילוי תאוותם – למה להם חיים, כי אין להם שום הרגשת והשגת חיות אחרת אלא חיות הגופני בעולם הזה ואינם משיגים עונג אחר מלבד עינוגים גופניים. ועל כן אמר לו לרבא: 'אית לכו כי האי גוונא לעלמא דאתי?' – שהעולם הבא הוא נחלת הצדיקים הפרושים ומרוחקים מתאוות, ומה בצע להם להשיג על ידי פרישותם עולם הבא, מה עונג יוכלו להשיג שם אם אין להם עינוגי התאוות האלו – כי הוא לא השיג כלל עונג אחר. 'אמר ליה: דידן עדיפא טפי מהאי. אמר ליה: טפי מהאי מי הוה? אמר ליה: אתון איכא עליכו אימתא דמלכותא' – והלא אימת המלכות מבטלת שלוותכם והנאתכם מן העולם הזה, ולעולם אין הנאתכם שלמה כי אין מילוי לתאוותכם כרצונכם. ואילו 'אנן לא תיהוי עלן אימתא דמלכותא' – כי מורא שמים שיש על זרע ישראל וקיימת גם לעולם הבא כמו שאמרו בספרא בחוקותי, לא זו בלבד שאינה מטרידתם אלא היא המוספת להם שלוה, והיא היא תכלית שלוותם. כי שלות בני ישראל בשורש נפשותם, היא מזה שהש"י להם לאלקים, ואין לנו מלך אלא אתה; שמחתם מתוך יראתם היא באה (ע' תנ"כ"א רבה, ג), וזהו מילוי תאוותם וחשקם – יחוד אהבה ויראה, וכמו שאנו מבקשים תמיד 'יחד לבבינו לאהבה וליראה את שמך', ולא עשה כן לכל גוי.

'עד דיתבי אתא ההוא פריסתקא דמלכא... אמר ליה: עינא דבעי למיחזי לכו בישותא – תיפקע. אמר ליה רבא: אמן. פקע עיניה דבר שישך' – יש להבין, אם ידע בנפשו שעינו רעה על ישראל, כיצד זה קילל את עצמו?

אך ידוע כפי הטבע בעל תאווה הוא טוב עין ואיש טוב לבריות, ומי שהוא רע עין ורע לבריות – אינו שטוף כל כך בתאוות. אבל באמת כל הרעות מחוברות זה לזה, וזה ששורש נפשו בתאווה, באמת לאמיתו עינו עין רעה (וכמו שאמרו בבלעם). ובר שישך שהיה שקוע בזימה, דימה לפי השגתו זו שגם בני ישראל כן, עינוגם ואשרם בדברים אלו, וזה עצמו ענין הבישות שראה בישראל, והוא לא חשב לקלל עצמו אלא שדימה שזה באמת עונג וטובה ואינו חפץ לראות ברעתם כלל, אבל מצד האמת זהו בישות לחשוב עינים ח"ו גם כן משתוקקת לתאוות הגשמיות כעיניו של אותו נואף. וזהו שענה רבא אחריו 'אמן' – שתתקיים קללתו במי שהוא על האמת רואה ברעתם, ואז פקעה עינו – שלא יכול יותר להתענג מתאוותיו בעינו.

כי איש יהודי אין לו תענוג בעינו אלא על ידי 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', ועל ידי ראייה זו, זוכה ליראה. וכענין ראית התכלת בציצית, המזכירה את כסא הכבוד ושמירת המצוות. והיא המבטלת תאוות רעות כנודע. וכמו כן יראת שמים גורמת לבטל כל יראות זרות של עולם הזה ומושכת על ישראל אהבה ועונג שהיא תכלית תענוגם, כנזכר (עפ"י ספרי ר' צדוק הכהן: תקנת השבין ו (עמ' 60-63); רסיסי לילה נד (עמ' 150); מחשבות חרוץ ח (עמ' 54); דברי סופרים לג (עמ' 28).

עוד בענין זה, שיראת ה' אמיתית, שלא כשאר יראות שבעולם, אינה מבטלת מנוחה ושלווה, אלא אדרבה, מביאה לידי אהבה ודבקות ועונג בה' – ע' מי השילוח ח"א ריש שמות; בשלח ד"ה ויסעו וד"ה ללכת; ריש תרומה; ח"ב תצוה ד"ה פעמון; שפת אמת תולדות תרמ"ב ועוד; לך לך, לקוטים ד"ה משמועה; וירא תרמ"ג ד"ה בענין.

'אמר ליה רבא: אמן' – יש לענות 'אמן' אחר כל ברכה ותפילה ואיחול לישראל (ע' שבועות לו וברש"י; ספרי דברים לב), גם אם לא הוזכר שם שמים בברכה (ע' מגן אברהם רטו סק"ג). ואף גוי שבירך לישראל – עונים אחריו 'אמן' (ע' ירושלמי ברכות ספ"ח), וכמו שנהג רבא.
[יש להעיר שבספר ערוך השלחן (או"ח רטו) הביא שהשומע שמברכים לחברו 'נכון לענות אמן, ובוה מקיים מצות ואהבת לרעך כמוך'. לדבריו נראה שאין מדובר אלא בברכה הנאמרת על אחר ולא על עצמו].

'לעיתותי ערב' – לאו דוקא, אלא דרך משל הוא, כלומר כל תוספת מלאכה שאינה שייכת לאותה מלאכה שבעבורה הוא נשכר (רי"ד).

נראה שכן גם כוונת רש"י ולפי"ז לא קשה קושית התוס', שהחילוק בין אמר לו לעתותי ערב ולא אמר הוא אם אותה חבית שייכת למכסת החביות המסוכמת מלכתחילה או בקשה נפרדת היא ואינה כלולה בשכר.

'אמר אביי: כי תנן נמי מתניתין, דאמר לעיתותי ערב תנן. רבא אמר...' – רבא מעדיף להעמיד באוקימתא מאשר להוסיף בלשון, ואביי לא חש בשינוי הלשון כל כך. וכיוצא בזה הלכו במקומות רבים כשיטתם. ע' במצוין ביוסף דעת סוטה ח.

'רבא אמר: לא קשיא, הא דאמר ליה העבר לי מאה חביות במאה פרוטות...' – וכן פסקו הרמב"ם (מאכלות אסורות יג, יח) והרי"ף (וכן דעת הרמב"ן והריטב"א), שאם היתה חבית יין נסך ביניהן – כל שכרו נאסר. ואולם הראב"ד השיגו, כי אנו נוקטים כשיטת ר' אליעזר שאמר (מט:): נתערבה חבית יין נסך באחרות – יוליך דמי החבית לים המלח והשאר מותר, ואף כאן לא נאסר השכר כולו אלא דמי העברת החבית האסורה בלבד (וכן כתבו התוס' כאן).

ואולם בדעת הרמב"ם יש לחלק בין הנידונים: שם אין החבית האסורה גורמת את הנאת שאר החביות, ואילו כאן, אפשר שאם לא היה מעביר זו, לא היה שוכרו כלל, וגם אילו לא יעבירנה עתה – לא יתחייב לשלם לו שכר, שהרי לא מילא את חיוב קבלנותו, נמצא שהשכר כולו בא לו מן האיסור (עפ"י רמב"ן ור"ן. וע"ע במה שפלפל בשו"ת משיב דבר ח"ב סוס"י נח).

'מאה חביות במאה פרוטות' – אבל אם העברת כל חבית היתה פחות משהו-פרוטה – אפשר שלא נאסר השכר כולו (כן כתב הר"ן עפ"י הרשב"א שדימה דין זה ל'מכוש אחרון' (דלעיל יט): שכיון שאין בו שוה פרוטה שכרו מותר).

'נהי דלגין דינא הוא לאותובי, מיהא אי לא מותיב ליה מי אמרינן ליה נכי ליה אגרא דלגינתו' – הר"ד (תליתאה) פרש, כגון שהחמור חלש ואי אפשר להטעינו לגין כי אם לרכוב עליו, כלום יכול לחסר דמי שכירתו בעבור הלגין שאינו יכול לישא – אינו יכול לחסרו כלום, שהרי אומר לו לרכוב עליו שכרתו והרי יכול אתה לרכוב עליו.

(ע"ב) 'כי קא טרח בהתירא קא טרח' – רש"י כתב שאין היין נאסר עד שיגיע לקרקעית הנוד [ואילו מלאכתו הושלמה מיד שהגיע הקילוח לאויר הכלי]. והקשו הראשונים מדוע לא יאסר משום 'נצוק'. יש אומרים שסובר שניצוק אינו חיבור (עתוס, שכן פסק רבנו תם). ואחרים תרצו שנצוק אינו אוסר בהנאה (ע' תור"י מפרס). והריטב"א כתב (וכן צדדו בתוס' וכיו"ב בתור"י) שמדובר בנודות ריקים ולא היה מניחם ליגע ביין עד שישלים מלאכתו, והרי נודות הנכרים וקנקניהם שיין של ישראל כנוס בהם – מותרים בהנאה (וע"ע חו"א יו"ד מה, ב).

'זהו רוצה בקיומו דלא נצטרו זיקי?' – כלומר, רוצה בקיומו של היין הכנוס בנודות, שהרי אילו ייבקעו הנודות ויישפך היין, יצטרך הישראל ליתן הגולפי. ולפי מה שצדדו התוס' (לעיל לב.) לאסור לסמוך כרעי המטה בקנקן הבלוע יין נסך, מפני שרוצה בקיום הקנקן הבלוע איסור, גם כאן אפשר לפרש 'רוצה בקיומו' – של הנוד, וממילא על ידי כך מתקיים היין הבלוע בו (עפ"י חו"א יו"ד מו, ח).
תמה שם על דברי החת"ס שהוכיח מכאן שהנטפל לאיסורי הנאה נחשב כאיסור עצמו – והלא ניתן לפרש על היין עצמו ולא על הכלי, כאמור.

ונראה לכאורה כיון שאם הנוד לא ייבקע רק היין נשפך ממנו, ישראל נוטל הגולפי, ורק כשהנוד נבקע וצריך להציל היין שבתוכו, רק אז היו משתמשים בגולפי והיה מפסידם. נמצא אם כן שאינו צריך כלל בקיומו של היין אלא של הנוד.

'זהו קא מעבר להו מעברא, דקא טרח באיסורא – דאמר ליה למברויא מעיקרא' – פירוש לפרש"י: רב איקא היה ממונה על העוברים במעברות, והיה אומר לספן להעבירם חנם, אך לא היתה הספינה שלו, שאם כן כיצד משכיר ספינתו ליינ נסך.
ונכון לפרש לפי שהיה גדול ותלמיד חכם, היה מפיסן ומעבירים אותו על פי דיבורו (ריטב"א).

'שרייה רבא לזבניה לעובדי כוכבים... הדר שרא למיטחינהו ולמיפינהו ולזבניהו'
'לעובדי-כוכבים' – ואף על פי שהחטים מעורבים ביין נסך האסור בהנאה, וכיצד הותר למכור? – לפי שאין תוספת הנאה ביין שנתערב בהם, נמצא שלא נהנה מן האיסור כלל.

ומכאן דן הר"י מפריש להתיר למכור לנכרי תרנגולת מבושלת שנמצאה בה חטה מבוקעת בפסח – משום שאין הנכרי משלם יותר בשביל החטה. וכן פסק מרן בשלחן ערוך (או"ח תסז, י).

ואולם המרדכי (פסחים פ"ב ס"ס תקנח) חלק ודחה הראיה מסוגיתנו כי כאן מדובר בסתם יינם דרבנן, אבל בחמץ דאורייתא לא שמענו. וכן כתב הריטב"א, שדוקא בסתם יינם התירו, דקיימא לן שאם נתערב ביין התר יימכר כולו חוץ מדמי איסור שבו. אבל באיסור תורה – הרי אוסר את תערובתו כמוהו. וכן פסק הרמ"א (באו"ח שם) להחמיר.

וכתבו האחרונים שבמקום הפסד מרובה מאד אפשר להקל. ומדובר שהסיר החיטה ולא נשאר אלא טעם החמץ ללא ממשות (עפ"י משנה ברורה שם. והחזו"א (או"ח קיט, ד) הקשה על חילוק זה, ע"ש).

א. ע' בנדוע ביהודה (תנינא, או"ח ע) שדן בחמץ נוקשה שאיסורו מדרבנן, שנראה שאף לדעת הרמ"א יש להקל, כדכחא. אך לענין מעשה החמיר, שאין ללמוד חמץ מייין-נסך. ע"ש. וע"ע בבגדי ישע שעל המרדכי (בפסחים שם) שהביא ממהרש"ל לחלק בין חמץ ליי"ג, לפי שאסור בכל יראה ולא בדילי מיניה.

ב. במש"כ המרדכי שמדובר כאן בסתם יינם – היה נראה לכאורה מדברי הגמרא בריש פרקין, שלשון 'יין נסך' משמעו רק כשנתנסך ממש, שהמשנה (סב). אמרה 'חבית של יין נסך' ובגמרא הסתפקו 'סתם יינם מהו' – אך נראה שאין זה נכון, אדרבה, נראה שלמסקנא שם גם סתם יינם כלול בדברי המשנה (וכן מבואר בדברי הרא"ש להלן סי' כח). וכן ע' לעיל לד. 'יין נסך דרבנן'. וכן לעיל נו. 'תינוק בן יומו עושה יין נסך', וודאי מדרבנן הוא. אולם יתכן לעתים שנוקט התנא 'יין נסך' ואין כולל אלא יין שנתנסך, ולא סתם יינם – כן הוא לשיטת רבנו תם להלן עג. בתד"ה יין.

ג. לדעת ר"י מפריש שלמד מכאן לחמץ בפסח, לכאורה משמע שגם באופן שהאיסור נותן טעם כמו כאן, ונאסרה התערובת מן התורה – מותר למכור כשאינו מרויח עבור האיסור המעורב.

ואולם לדעת המרדכי שמדובר כאן באיסור דרבנן, אין להוכיח להתר באופן שנותן טעם ואוסר מן התורה. ואף במקום הפסד גדול שכתבו הפוסקים להקל – לא דיברו אלא באיסור 'משהו' שאין בו כדי לתת טעם ולדעת כמה פוסקים אינו אסור בהנאה, ולהשאילתות – מותר אף באכילה. אבל בתערובת מין בשאינו מינו בשנותן טעם – לא מצאנו להקל למכור מלבד דמי האיסור. כן כתב החזו"א או"ח קיט, ד. ומדבריו נראה קצת שאף הר"י מפריש מודה בזה שאסור. וצ"ל שגם הוא סובר שמדובר כאן בסתם יינם, אלא שאפ"ה השווה זאת לחמץ, כיון שאיסור משהו בחמץ – מדרבנן. אבל באיסור נותן טעם דאורייתא [למ"ד טעם כעיקר], מודה לאסור.

'הבגד שאבד בו כלאים' – התוס' (בד"ה הבגד) הקשו, ליבטל הפשתן ברוב הצמר שבבגד. ותירצו שכלאים שכל עיקר איסורן הוו מחמת תערובות לא בטיל. והקשו אם כן מדוע בשר וחלב שנתערבו ואין החלב נותן טעם בבבשר מותר? – ויש לומר דשאני בשר וחלב דגלי קרא בהדיא דבטיל, כדאמרינן התם דרך בישול אסרה תורה. עכ"ל.

והנה בתשובת רע"א (רו) הביא קושית התוס' (נדה סא) שיתבטל הפשתן, ואת תירוצם שאין דבר האסור בתערובות מתבטל. והביא שהרא"ש הקשה מבשר וחלב, ותירץ הרא"ש 'ולא דמי לבשר-בחלב שנאסר גם כן ע"י תערובות ואפילו הכי אינו אוסר בשאינו נותן טעם – שאני התם דדרך בישול אסרה תורה ולא מקרי בשר-בחלב בלא נתינת טעם' עכ"ל.

ונראה שלכן הביא רע"א דברי הרא"ש ולא תוס' שלנו, משום שבתוס' נראה שמ'דרך בישול אסרה תורה' נלמד שהבשר מתבטל החלב, אבל הרא"ש אומר שאין כלל איסור בשאין טעם, ולא צריך לדין ביטול. והרע"א בא ללמוד מהרא"ש שמתר לבטל חלב בבשר לכתחילה כיון שאין כלל איסור, ולכן הביא להרא"ש ולא לתוס' (מהגרז"נ גולדברג שליט"א).

ויש נפקותא אפשרית נוספת בנידון זה; באופן שאין בו טעם ואעפ"כ אין בו תורת ביטול, כגון בדבר המעמיד – שיש לומר

שגורת הכתוב הוא שכל שאין בו טעם מותר, מפני שאינו דרך בישול. ע' בזה בשו"ת אור לציון יו"ד ג ד"ה ואפ"ל עוד. וע"ע קובץ ענינים חולין קח.

ולא יעשה בו מרדעת לחמור – על שיטות הראשונים בהצעת כלאים ובבגדים קשים – ע' במובא ביוסף דעת תמיד כז.

'לעובד כוכבים מאי טעמא לא – דלמא אתי לזבוניה לישראל' – ואף על פי שאמרו (לעיל טו) שאין איסור 'לפני עור לא תתן מכשול' כשאפשר לתלות בהתר – היינו דוקא במקום שניתן לתלות שבשעת המקח אפשר שהוא קונה לדבר התר בדוקא, כגון הלוקח פרה לצורך שחיטה ומקפיד עליה שלא לעבוד בה, אבל כאן שכעת אין לו קפידא למכור לנכרי דוקא ולא לישראל – אין תולים. (כן מבואר בר"ן שם אודות איסור מכירה לישראל החשוד למכור לגוי דבר האסור. וע' במובא שם תוספת באור. וע"ע בחדושי הגר"ר בענינים (ח"א ה) שתמה על מי שהשווה בין הגידונים. ובאר שאיסור זה הוא מן הדין ולא תקנה מיוחדת. ע"ש).

זלזבוניהו לעובדי-כוכבים שלא בפני ישראל – אבל בפני ישראל – חוששים שמא יקנה ממנו, שהרי רואה שישראל אפאה והוא מוכרה לנכרי. ויש ללמוד מכאן שיותר ליקח פת מן הנכרי שקנה פת מאופה ישראל (ר"ן; שו"ת הרשב"א ח"א רכת. ואפילו היתה הפת מתחילתה של עכו"ם – אם ישראל הדליק האש או שחיתה בגחלים, או אפילו השליך קיסם וכדו' – מותר. וכמו שכתבו הפוסקים יו"ד קיב, ט. והתור"ד (במהדו"ק) כתב כאן שיטה אחרת).

דף 10

'בתר טעמא אזלינן... בתר שמא אזלינן' – מחלוקתם בהגדרת 'מינו' של דבר, האם נקבע על פי טעמו או על פי שמו. ומשמע בפוסקים הראשונים שהרחיבו נידון זה לנושאים שונים, כגון לענין ברכת 'שהחינו' על מין חדש – האם יש לילך אחר הטעם או אחר השם (ע' תרומת הדשן לג; שו"ת מהרי"ל קכו; קפג). וע' בחדושי מהרי"ט אלגאוי (הל' חלה אות יח) לענין צירוף מינים שונים לחלה. בבאור טעמו של רבא, ע"ע: אגרות משה יו"ד ח"ג יג, ב.

'בנותן טעם' – ענין נתינת טעם האוסרת בתערובות – נחלקו בו הראשונים להלכה (ע' להלן סו. יו"ד ר"ס צח) האם דין תורה הוא, שהטעם – כעיקר [ולמדים זאת ממשרת ענבים שנאמר באיסורי הנזיר. או ממה שהצריכה תורה להגעיל כלי עכו"ם במלחמת מדין. ע' פסחים מד: וחולין צח], או שמא מן התורה האיסור בטל [אם אין ממשות של איסור בשיעור כזית בכדי אכילת פרס, כי אז נמצא שהאוכל את התערובת במשך זמן אכילה רגילה, אכל כזית מן האיסור. להלן סו], וחכמים הם שהחשיבו את הטעם כעיקר שאינו בטל.

ויש המחלקים בין תערובת ממשות, כגון חומץ שנשפך על גריסים, שאסור מן התורה בנותן טעם. ובין טעם ללא עיקר, כגון פליטה ממאכל שבושל או פליטת הבלוע בכלים (ע' רשב"א חולין צח; תורת הבית בדק הבית ומשמרת הבית ד, א – מחלוקת הרשב"א והרא"ה. ונחלקו המפרשים בשיטת רש"י. וע' בדבריו להלן סו רע"ב). א. ע' בשו"ת עונג יום טוב (פ) שבספק אם יש ששים אם לאו, מצד הדין יש להקל בתערובת טעם ללא ממשות, משום ספק

הלכה כחכמים (ר"ן). והראב"ה כתב כר' מאיר. וצ"ע. [ורש"י בהרבה מקומות כתב שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל גבלות (ע' פסחים כא: ב"ק ק"ג: ועוד). וע' בספר באר שבע סנהדרין צו: ובשו"ת ושב הכהן לז; אמת ליעקב יתרו כ,י בראשית א,כט].
וצריך שיקבל עליו שמירת ז' מצוות בפני שלשה חברים [שגם חכמים אינם חולקים על רבי מאיר בצורת הקבלה] (עפ"י רמב"ם מלכים ח וכו"מ).

ג. מיהדים אצל גר תושב יין לזמן מועט, אבל אין מפקידים אצלו (כי למשך זמן מרובה חוששים לאחלופי, או משום חשש מגע מעובדי-כוכבים הבאים אצלו. ערש"י ותוס'). ואין חילוק בין עיר שרובה ישראל או רובה עובדי-כוכבים.

י"נו אסור בשתיה ומותר בהנאה. ר' שמעון (בן גמליאל. ער"ן, רש"ש) אומר: י"נו יין נסך (לפי שאינו מקפיד על מגע עכו"ם. רש"י). וי"א: מותר אף בשתיה.

דעת הרמב"ם להלכה שמותר בהנאה ואסור בשתיה (טשו"ע יו"ד קכד, ב). וי"א שאעפ"י שיינו אסור בשתיה משום חתנות, כי לא חילקו בדבר, אך מגעו אינו אוסר. ויש חולקים.

ד. גר תושב הריהו כעובד כוכבים לשאר כל דבר [מלבד לענין יינו ולענין ביטול עבודת כוכבים, כאמור]. ופרש"י שכיון שלא מל חשוד הוא לכל התורה.

לכאורה נראה שעל שבע מצוות אינו חשוד לעבור, שלא כשאר גויים. ערמב"ן מכות ט.

ה. גר תושב דינו כעכו"ם לענין ביטול רשות בשבת; שאם היה ביתו פתוח לחצר שדרים שם בני ישראל, אין מועיל שיבטל להם את רשותו בשביל להתיר להם הטלטול בחצר, כשם שמועיל לעשות כן לישראל הדר שם ולא עירב [ואפילו מומר, כל שהוא משמר שבתו בשוק (= בפרהסיא) נותן רשות ומבטל רשות]. אלא כשם שבעכו"ם אין מועיל ביטולו עד שישכיר להם רשותו מערב שבת, כך דין גר תושב.

דף סה

- א. האם מותר לשלוח תשורה לנכרי ביום אידו כאשר ידוע שאינו עובד ע"ז?
ב. פועל המעביר חביות ממקום למקום, והיו ביניהן חביות יין נסך – באלו אופנים שכרו מותר ובאלו אסור?
ג. ישראל שהיה מספק יין ושופכו מהחביות לנודות עובדי-כוכבים, וגם היה מעביר אותם נודות בנהר ובעבור זאת נוטל את החביות הריקות לעצמו – האם מותר הדבר?
א. מסופר על רב יהודה ורבא שהיו שולחים תשורה לאנשים מסוימים ביום אידם, כיון שידעו בהם שאינם עובדים ע"ז.

ב. עובד כוכבים ששכר ישראל להעברת מספר חביות, ובכללן היו כמה חביות יין, ואפילו חבית אחת; אם קצץ לו סכום כולל לכולן – השכר כולו אסור. ואם קצץ סכום מסוים לכל חבית וחבית – אין השכר כולו אסור אלא שכר חביות היין, שכל חבית נידונית כשכירות בפני עצמה.
גם באופן הראשון, אם לאחר שנשלמה קבלנותו (-לעתותי ערב' כפרוש התוס', דלא כמשמעות פרש"י) אמר לו להעביר לו חבית יין – אין השכר כולו נאסר אלא דמי החבית הנוספת בלבד.

יש סוברים שלהלכה [שאנו נוקטים כרבי אליעזר] בכל אופן די בהולכת דמי האיסור לים המלח והשאר מותר, או יטול השכר חוץ מדמי אותן חביות [כרשב"ג] (עתוס' וראב"ד, ודלא כהרמב"ם).

ג. הספקת היין לעכו"ם והורקתו לכליהם – מותרת, היות ומלאכתו נעשית בעוד היין מותר, שאינו נאסר אלא בהגיעו לקרקעית הנוד.

וי"א שאם יש להם יין בנודות, למאן דאמר 'נצוק – חיבור' נאסר כל היין כבר בתחילת ההורקה [לחכמים החולקים על רשב"ג] (עתוס' ותורי"ד. וכדלהלן עב: אמר להם רב חסדא למוכרי היין, כשמוכרים לנכרים לא יצקוהו לכליהם אלא בוריקה מרחוק או בקיטוף, כדי שהנצוק לא יחבר). אולם כשמעביר להם היין בנהר בשכר נמצא משתכר באיסורי הנאה, על כן אין התר אלא כאשר זכות מתן ההעברה בנהר שייכת לו, ואמר מראש לספן המעביר להעביר אנשים אלו בחנם, והוא לא טרח כלום. וגם באופן זה אין מותר בכל אופן, שהרי רוצה זה בקיום היין במשך זמן ההעברה, כי אם ייבקעו הנודות באותה שעה לא יקבל שכרו. על כן אין מותר אלא כאשר התנה עמהם שגם אם ייבקעו הנודות – החביות שמקבל בתמורה יהיו שלו, או באופן שיש עמהם כלים חילופיים, שגם אם ייבקעו הנודות – יקבלו את היין באותם כלים, והוא יטול את החביות.

קיד. כיצד הדין בתערובות דלהלן:

- א. יין נסך שנשפך על ענבים וחטים.
- ב. נשפך על תמרים ותאנים.
- ג. חומץ שנשפך על גריסים.
- ד. בגד שאבד בו כלאים – מה יעשה בו, ומה אסור לעשות בו?

א. יין נסך שנשפך על ענבים שלמות (המחבורות לאשכולותיהן, שלא ניטל עוקצן) – ידיחן ומותרות באכילה. היו מבוקעות (או שניתקו קצת מחיבורן לאשכול. ראשונים, עפ"י ירושלמי) – נאסרו. [אם היה היין חדש כשנשפך על ענבים מבוקעות, לדעת אב"י (סו.) הרי זו תערובת 'מין במינו' האוסרת ביין נסך ב'משהו'].

וכן חטים; משום הסדקים שבהן הריהן כמבוקעות ונאסרו (בנותן טעם). אבל יש להן תקנה לטחנן ולאפותן ולמכור הפת לגוי שלא בפני ישראל, ובכך אין חשש שישראל אחר יקנה ממנו. (מלבד במקומות שלא נהגו איסור בפת פלטר נכרי, שאסור שמא יקנה ישראל את הפת. ראשונים).

דין זה שהחטים הבלועות מותרות בהנאה [לרשב"ג המתיר להנות מההתר שמעורב בו יין איסור, כדלהלן עד], אינו בסתם יינם בלבד אלא אף ביין נסך גמור שאיסורו מהתורה (כן מורים פשטות דברי הרמב"ם – מאכ"א טז, לד. וכ"כ הפמ"ג בפתיחה להלכות בשר בחלב. והטעם שאין אומרים בזה 'חתיכה נעשית נבלה' – י"א משום שאין אומרים 'חנ"נ' לאסור בהנאה, אף לא באיסור תורה. וי"א מפני שאין חתיכה נעשית נבילה שלא ע"י בישול (ע' חות דעת צא סק"ו עפ"י איסור והתר; גידולי הקדש פו סק"ג. וע"ש בהגהות הגרעק"א לחו"ד סק"ב).

ב-ג. נשפך על תמרים ותאנים; אם יש ביין בכדי לתת טעם בתמרים ובתאנים – אסורים. ודוקא בלחים, אבל בגרוגרות [וכן בעדשים. ע' משנה ערלה ב], היות והיין נותן בהן טעם לפגם – מותר. חומץ שנשפך על גריסים, הרי זה נותן טעם לפגם ומותר [ודוקא בגריסין רותחים. להלן סו.]. ישנן דעות האוסרות נותן טעם לפגם, כדלקמן.

ד. בגד שאבד בו כלאים, הואיל והבגד אסור בלבישה (ואין שייך בזה תורת ביטול ברוב. עתוס') אסור למכרו לנכרי, שמא ימכרנו לישראל שלא ידע שאבד בו כלאים. וכן לא יעשנו מרדעת לחמור, שמא יקרע בגדו ויקח משם לתפור. (משא"כ בגד שניכר שהוא של כלאים – שני הדברים מותרים. תוס'). אבל עושה אותו תכריכים למת מצוה.

י"א שלפי הדעה שמצוות אינן בטלות לעתיד לבוא, אסור לקברו עמו אלא בשעת ההספד בלבד (עתוס').

דף סו

קטו. מה דיני תערובת האיסור באופנים דלהלן?

א. איסור שנתערב בהתר (תערובת 'לח בלח') מין במינו או בשאינו מינו.

ב. הגדרת 'מין במינו' ו'שאינו מינו' לענין תערובות, האם נקבעת לפי הטעם או לפי שם הדבר?

ג. תבלינים שונים של איסור שנפלו לקדירה – האם משערים כל תבלין בפני עצמו או כולם ביחד?

ד. חומץ אסור שנשפך לתוך יין התר.

ה. יין אסור (כגון ערלה) שנשפך לחומץ התר.

ו. מהי שאלת 'דיחא מלתא' ומה דינו?

א. איסור שנתערב בהתר, לח בלח (כלומר דבר שנתערב ונבלל היטב והוא נמצא בתערובת כולה), מין בשאינו מינו – איסורו ב'נותן טעם'. פירוש, כל שטעמו מורגש בתערובת [ואינו פוגם בטעמה] – אסור. ואם אין טעמו ידוע – משערים בששים (מלבד בדברים שטעמם חזק במיוחד כגון תבלין העשוי לטעם). תערובת מין במינו; נחלקו החכמים האם אסור במשהו או בששים (כדלהלן עג. וישנם איסורים מסוימים שהתירו בהם לאסור מין במינו במשהו. ויש במאה או במאתים).

ב. הדבר הקובע לענין הגדרת המינים בתערובת; לאביי – הטעם, ולרבא – השם. ובין לקולא בין לחומרא; כלומר, הן דבר ששמו שווה וטעמו שונה, כמו חומץ יין וחומץ שכר שנתערבו, או שאור של חטים ושל שעורים, הן דבר שטעמו שווה ושמו שונה, כגון יין חדש שנשפך על ענבים – לאביי הולכים אחר הטעם ולרבא אחר השם.

הלכה כרבא. ואולם לפי מה שאנו נוקטים להלכה שטעם של איסור אסור מדאורייתא, ולעומת זאת ב'מין במינו' אנו נוקטים שמן התורה בטל ברוב, הרי אם הטעם שונה אעפ"י שהשם שווה יש לאסור מדאורייתא בנותן טעם (ש"ך צח סק"ו ועוד. ודלא כהרמ"א).

ג. תבלינים שונים של איסור שנפלו לקדירה, בין שהם משם אחד בין משמות נפרדים (לפרש"י: שם התבלין, כגון פלפל לבן ופלפל שחור. ולפרוש התוס' והראב"ד: שם האיסור, כגון ערלה ותרומה), בין בטעם אחד בין בטעמים חלוקים, בין מין אחד בין מינים שונים (כגון פלפל וכמון. רש"י ותוס') – מצטרפים ומשתערים כולם כאחד. ואמר חזקיה: אין הדברים אמורים אלא בשכולם ממתיקים וכד', שהמיתוק משותף לכולם ומצרפם, אבל אם היו חלוקים לגמרי – אינם מצטרפים. ולדעת רבא, בשמות שונים אין מצטרפים אלא לדעת ר' מאיר שאמר כל איסורין שבתורה מצטרפים זה עם זה.